

ЛУДЪ ЧОВЪКЪ

ИВАНЪ ВАЗОВЪ

На 22 септември се навършиха 22 години от смъртта на голъмия наш народен поет Иванъ Вазовъ

По тоя случай на гроба му въ София, при черквата Св. София, се отслужи молитва, произнесе се слово за поета и се казаха негови стихотворения.

Въ тоя брой помѣстваме две стихотворения отъ поета.

КЛЕПАЛОТО БИЕ

Въ усойна планинска долина стояла въвъ стари години обителъ света; кандило блещѣло, молитва се пѣла въвъ черквица бедна, далечъ отъ свѣта.

Ивъска недѣля тамъ старецъ пречестни клепалото бялъ за служба въ зори: ехтѣли долове отъ зовъ благовестни. Отпращали ека гори, канари.

И радостно будѣлъ въ покоятъ имъ вѣчни пустинитѣ горски приветния звукъ, и селяни прости отъ близки, далечни села на молитва се стичали тукъ.

И много години въ усой нечуги клепалото бялъ калугера старъ... Но лошъ день настаналъ: невѣрници люти земя ни сторили я пленъ и пожаръ.

Дошли съ мечъ и огънь и въ туй мѣсто диво, далеко — въ недѣля света, по зори — току-що клепало забило грѣмливо, избѣгали старци въвъ пусти гори.

Стоялъ непобѣгналъ монаха пречестни и следвалъ да удря клепалото пакъ. Ехтѣли долове отъ гласъ благовестни за срамъ и за чудо на божия врагъ.

Загиналъ монаха подъ меча душмански, на служба Господня осталъ до конецъ, не трапналъ духа му отъ страхъ агарянски, приелъ за Христа мжченишки вѣнецъ.

И скоро ограбенъ ламналъ манастиря, млъкнала навѣки молитва света. Отъ божия домъ не останало диря... Единъ споменъ мжтенъ осталъ на свѣта.

Единъ само споменъ и чудо незнайно: тукъ всѣка недѣля, въвъ ранни зори, гласа на клепало разнася се тайно по тъмни долове изъ гжстѣ гори.

И селянинъ сепнато очи застреля, прекръсти се бързо, нататъкъ завий, и плахо си шепне: „Света е недѣля, калугера Божий клепалото бий!“

Щомъ почнаха дъждове, Постолю се прибираше вжщи. Седмица-две се радваше на своята неспокойна челядь, па току се омарлуши. Хлѣбътъ не му се услажда, на едно мѣсто не го свѣрта. Нѣщо го гложди вжтре. Земята го зове. Като далеченъ майчинъ гласъ тя се обаждѣ отъ гдѣ границата, тревожи му сънищата. Тамъ сега грѣе меко слънце. Гроздетъ подъ асмитѣ сж пожълтѣли като троянска сливовица. Подъ стрехитѣ съхнати златни тютюнови низи. Новото вино кипи въ бѣчвитѣ. Любеницитѣ прѣщятъ и се пукатъ щомъ ги докосне ножа. Озчаритѣ слизатъ отъ планината къмъ крайбрѣжнитѣ зимовища. Кавали огласятъ ведритѣ прохладни нощи. Знойни момински гласове ехтятъ. Блѣщукатъ едри звезди — кандила запалени за душитѣ на ония, които останали тамъ — забравени, неспоходени.

Като замаянъ ходѣше Постолю. Като нестинаръ го прихващаше неумолимъ копнежъ. По едро време изведнажъ Постолю изчезваше. Вдѣнъ земя потъваше. День, два, три — нѣма го.

— Лудъ чилиякъ! Пакъ го понесоха братята му! — думаше неговата жена. — Кжде ли ще му светятъ маълцето! Кжде ще се дена съ тѣзи четирима — умъ не ми стига.

Подиръ една недѣля лудиятъ човѣкъ се връщаше: окжсанъ, окалянъ, обруленъ отъ студения вѣтъръ, съ очи свѣтнали и влажни — видѣли нѣщо голѣмо и велико. Ето го — ходи по кжщитѣ на сиромашкото бѣжанско селищъ и раздава армагани отъ родния край. За всѣкиго е донесълъ по нѣщичко.

— Костадине, тази керемидка съмъ я смѣкналъ отъ покрива на бащината ти кжща. На попъ Никола кжщата. Стои такава, каквато си бѣше — половината камъкъ, половината — джбъ. Като минавахъ, вжтре свѣтѣше. Чужди хора сж наклали огънь. Надникнахъ презъ зида. Трѣма пустъ. Нѣма го дѣдо попъ Никола, седналъ на трапезата, кръстосалъ крака. Нѣма я неговата многолюдна работна челядь. Дръжъ керемидката! На Бѣдни вечеръ съ нея ще прикадишъ новия си домъ.

— Невѣсто Гюлдено, де си мари? Излѣзъ да видишъ какъвъ съмъ ти даръ дочесълъ. Въ този вжзелъ има дребни охлювчета. Събрахъ ги отъ Камень долъ, кждето си родена. Ще нанижешъ отъ тѣзи охлювчета едно хубаво герданче за твоята рожбица. Хайде, цѣлувай ржка!

СЪЗЕРЦАНИЕ

Кога отъ родната земя замина, менъ любящитѣ пакъ ще да ме любятъ, катъ знаятъ що, кого въвъ мене губятъ какъвъ источникъ на любовъ пресъхва, какъвъ животъ съ това сърдце издѣхва!

О знамъ, и въ гроба пакъ ще да живѣя, ще млъкна, но въ душитѣ пакъ ще пѣя — живота любѣхъ, но го не окрадохъ. О, родино, азъ сичко тебе дадохъ: душа, сърдце, любовъ, зари небесни, отъ тебъ приети — върнахъ ти ги въ пѣсни.

Мине по-нататъкъ.

— Дѣдо Върбане, вземи тази земица. Тя е отъ твоята нива въ Орѣшка. Като минахъ край нея, наведохъ се и нагрѣбахъ една шѣпа. Чакай — рекохъ си — да занеса за дѣдо Върбана малко прѣсчица отъ нивата, кждето се е трепала и пѣсни пѣла стопанката му, а той е вързвалъ снопи като камили!

— Отъ кжде мина? — пига дѣдо Върбанъ съ разтреперанъ гласъ.

— Презъ гората минахъ. Покрай войводската чешма. Когато отивахъ бѣше мокро. Валѣше дребенъ дъждъ. Голѣмиятъ пжтъ — буренясълъ и заглѣхналъ. До поясъ трева порастнала. Надъ пжтя дърветата склучили кло ни и се прегърнали. Отъ листата имъ се отичатъ капки. Тупъ-тупъ-тупъ! — падатъ като сълзи. Зная азъ за кого плачеха онѣзи дървета покрай границата!

— Добре, че не сж те пипнали, — дума дѣдо Върбанъ и поема прѣстичката. — Щѣше да намажешъ вжже то ти.

А Постолю разтърсва прошарената си грива и почва да пѣе съ дрезгавъ гласъ:

Мале ле, ку ме убясетъ
Мале ле, да ме не плачешъ:
Ж вѣра ше ме убясетъ,
За вѣра, за България! . . .

А вечерта въ кръчмата неговитѣ съселяни го посрещнаха тѣй, като че ли е дошълъ отъ оня свѣтъ.

— Нѣщо живо ми се искаше да хвана. Да шава, душичка да има. Нищо не найдохъ. Всичко е потънало. Най-после набутахъ този таралежъ въ Дамяновото лозе. Мушнахъ го въ торбата и го донесохъ, за да разберете, какви бодили трѣбза да има българина, ако иска да оцѣлѣе.

Постолю изкарва таралежа и го полага нѣжно върху масата.

— Дишай свободно! — вика той.

Селянитѣ се трупатъ покрай звѣрчето, разглеждатъ го като нѣщо свое, много мило и протѣгатъ ржце да му докоснатъ бодлитѣ.

— Ахъ, братя, — въздиша Постолю. — Какъ да ви го опиша: сякашъ бѣхъ въ рая. Като превалихъ границата и се спуснахъ къмъ наше село, най-напредъ съзрѣхъ единъ вълкъ. Тича по бърдото. Повѣрвайте ми: сякашъ видѣхъ брата си. . .

А. Каралийчевъ

Излѣзе № 1 отъ б-ка ВЕСЕЛА ДРУЖИНА

ТАЙНАТА НА ТРИМАТА

Романъ отъ Емилъ Кораловъ

Крайно увлѣкателенъ романъ на едно момиче и нѣколко момчета. Всѣко дете трѣбва да го прочете.

Абонатитѣ на библиотеката го получаватъ веднага, а всички други деца могатъ да си го купятъ направо отъ редакцията, или като пратятъ за 8 лв. части гербови марки до Весела Дружина, ул. Стефанъ Караджа, 30 — София.